

Per 211/1908

Štev. 5.

10002709,5

KOTIZINA NEK. PUBLIK. 1908

DOBISSE 3

GORSKI GOSPODAR

List za povspesevanje kmetijstva v slovenskem Primorju.

Ureduje **Anton Štrekelj**, ravnatelj slovenske kmetijske šole v Gorici.

Izdaja »Goriško kmetijsko društvo« v Gorici — Korenski trg št. 2. List izhaja v začetku in v polovici vsakega meseca ter stane 3 K na leto. Udje »Goriškega kmetijskega društva« dobivajo list brezplačno.

Jakob Birsa iz **Brij p. Rihenberg**, prodaja po dogovoru več sto cepljenih, krepko vzrastlih, dobro okorenjenih vrtnic, raznih barv in velikosti.

Košnja sena in otave se prodaja. Pridelka je okoli 1500 do 1600 stotov (centov) dobrega. Proda se lahko tudi nekaj parcel senožeči v last. Natančno pogojse se izve pri **Vekoslavu Lokar** v **Ajdovščini št. 28**.

Pocinkano žico (drat), kakršnega se rabi v vinogradih, ima v zalogi po najnižji ceni (radi ugodnega nakupa)

Mihael Malik, trgovec v Ajdovščini. Istotam se dobi tudi vedno sveži **Portland cement** po najnižji ceni.

Anton Kuštrin v Gorici, Gosposka ulica št. 25, priporoča svojo veliko trgovino jedilnega blaga. Cene nizke, postrežba točna.

Pri g. **Franču pl. Gironcoli v Gor. Vrtojbi** je na prodaj **oslica** (rojena 29./5. 1907.). Oslica je čiste pulješke pasme, visoke rasti. Njeno mater, ki je dobila darilo, je kupil prodajalec lansko leto v Motovunu iz odlične plemenke postaje, očemer se lahko vsakdo prepriča iz dotičnih spričeval.

M. Poveraj v Gorici na Travniku priporoča svojo izborno trgovino.

Denar prihrani

kdor kupi izgotovljeno pohištvo pri

ANTON BREŠČAR

Gorica, Gosposka ulica št. 14

Via Signori

lastna hiša

kateri ima v zalogi najboljšo

gatejšo izbera **pohištva**

vseh slogov, za vsaki

stan, priprostega in najfijnejega izdelka. Različno

pohištvo iz železa, podobe na

šipe in platno, ogledala,

žime in platno.

Lastna delavnica

za **tapecirano pohištvo**.

Blago iz prve roke.

Cene brez konkurence.

Daje se tudi na obroke.

Kjigoveznica

Ivan Bednarika se je preselila v ulico della Croce št. 6, (nasproti Šolskemu Domu“).

J. Kopač svečar Gorica, ulica sv. Antona 7. priporoča voščene sveče, med najboljših vrst; zajamčeno pravi pitanec za čebele. Cene tako nizke, da izključujejo vsako konkurencio.

Ivan Bednarik v Gorici, via della Croce 6, priporoča svojo knjigoveznico.

Jajca za vzlerje od pripoznano najboljših jajčaric belih „Italijank“ ter velikih belih „Kohinkima“ razpošilja ducat po 4 K Fr. **Leban**, učitelj na Trnovem pri Gorici.

van Kravos Gorica na Kornu. Priporoča svojo sedlarske izdelke za lahko ali pa težko vožnjo.

Peter Cotič čevljarsk mojster v Gorici Raštel št 32 in Gosposka ulica štv. 1. Zaloga vsakovrstnih čevljev za odrasle in otroke. Naročila z dežele se po pošti dostavljajo.

~~~~~

A. Primožič,
slovenski optikar Gorica na Kornju

priporoča slav. občinstvu svojo veliko zalogo optičnih izdelkov in vicer vsake vrste očal. barometre, toplomerje, daljnogleda, povečevalna stekla, tehtnice za mošt, mleko itd Sprejema naročila in poprave in pošilja na dom.

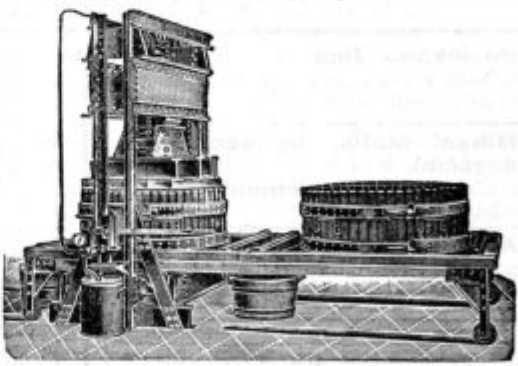
~~~~~

za žito, rezalni stroji za krmo in ročni malni za žito, razne velikosti, in še razni drugi gospodarski stroji. — Izdelujejo in prodajajo z jamstvom kot posebnost najnovejše, izborne, priznane in odlikovane

Najboljše vinske stiskalnice

so naše stiskalnice „Ercole“, najnovejšega in zvrstnega sestava s strojem za dvostruki in trajn pritisk; jamčimo da se sok popolnoma iztisne, bolj ko pri vseh drugih stiskalnicah. Hidravliške brizgalnice „Syphonia“ so najboljše. Delujejo same. — Posode za grozdje, sadje, plugi za vino-grad, sušilnice za sadje, ročne stiskalnice za seno, mlatilnice za seno, mlatilnice za pšenico, čistilnice

Ph. Mayfarth-ove in dr.

tvornice gospodarskih in vinarskih strojev na Dunaju, II. Taborstrasse 71.

Nagrajeni v vseh državah z več ko 600 zlatimi, srebrnimi in častnimi kolajnamami. Ilustrovani ceniki in mnogobrojne pohvale v dokaz.

Preprodajalci in zastopniki se iščejo povsodi kjer še nismo zastopani.

PRIMORSKI GOSPODAR

List za povspesevanje kmetijstva v slovenskem Primorju.

Ureduje *Anton Štrekelj*, ravnatelj slovenske kmetijske šole v Gorici.
Izdaja „Goriško kmetijsko društvo“.

Štev. 5.

V Gorici, dne 31. marca 1908.

Tečaj IV.

Vzgoja trt na tirolski latnik.

V popolnitev članka, ki smo ga priobčili v prvi letošnji številki tega lista o poskusih gledé vzgoje refoža na tirolski latnik po goriškem Krasu, mislimo, da bi bilo dobro, ako damo tu opis o ti vzgoji, kakoršen se nahaja v lepi knjižici „Vinogradništvo na Tirolskem“; to knjižico je izdala deželna kmetijska šola v St. Mihelu ob Etschu o priliki, ko so obiskali člani mejnarodnega kmetijskega kongresa, ki se je vršil lansko leto na Dunaju, te slovite vinorodne kraje.

Da se spopolni popis, prinašamo tu tudi dotične slike, ki nam jih je blagohotno prepustilo vodstvo gorenje šole. V knjižici se bere:

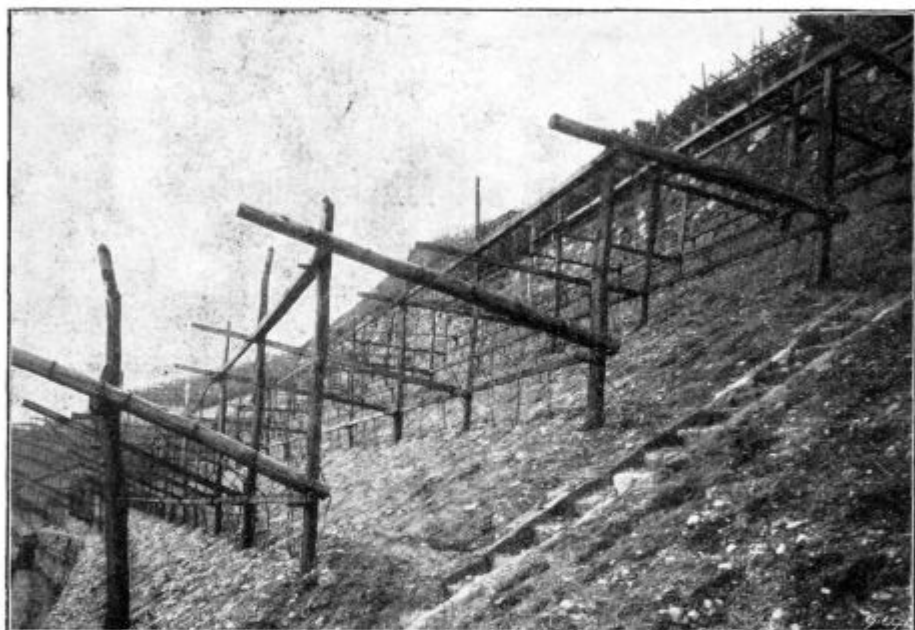
Vzgoja trt na latnik, ki odlikuje tirolsko vinogradništvo in mu daje poseben značaj, pokazala se je iz mnogih ozirov bolj koristno, nego vsak drugi način trtnega obdelovanja. Pred vsem so stroški za vzdrževanje pri tem načinu manjši; poleti ni skoraj potrebno vezati še posebe mladih pogankov, ker jih veter ne održe in poletno delo v vinogradu se omeji skoraj samo na delno obiranje listja, kjer je to brezpotrebno ali pa je porumenelo, da se olajša s tem pot zraku in svetlobi do grozdja. Mladje in grozdje se lahko nasloni na latnikovo ogrodje.

Ako je trtna rašča bujna, zamorejo se trte pri ti vzgoji popolnoma izkoristiti s tem, da se bolj na dolgo režejo. Po moči posameznih trt, režejo se te tako, da se jim pusti 1 do 2 in tudi 3 rodne poganke in palec. Poganki se privežejo na žico, ki je napeta po latniku. Tudi v krajih, kjer svet visi, priporoča se pred vsem ta način trtne vzgoje. Svet se razdeli tu v posamezne pašne, ki so $2\frac{1}{2}$ do 3 m široki. Ti pašni zadržujejo vodo, kedar je potreba in dopuščajo, da

se odvaja navzdol z malimi jarki ali kanali, če je je preveč in bi znala škoditi.

Ker visi grozdje pod senčnatimi latniki, ne trpi toliko radi pogoste velike poletne vročine, take trte žvepla se brez nevarnosti lahko sred poletja in gosto mladje, s katerim je grozdje krito, služi temu tudi v obrambo v slučaju toče.

Vinogradništvo z visokimi latniki, osobito v višavah, ima posebno

Pod. 13. Vinograd s tirolskimi latniki v bregu.

to prednost, da zmanjša nevarnost, ki jo proužročajo pomladanske in jesenske slane.

Gledé vpliva, ki ga ima vzgoja trt na latnik na dobroto in množino pridelka je sedaj gotovo, da nam nudi ta način vzgoje priliko, da lahko uporabimo še najboljše mnogotere domače trtne vrste, ki krepko rastejo in zahtevajo dolgo režnjo.

Mnogi mislijo, da je grozdje od trt z latnikov vselej slabše, nego ono od trt, ki so vzgojene na nizko ali na špalir, toda številne skušnje, ki so se napravile v St. Mihelu, so pokazale, da pri jednaki množini grozdja ni posebnega razločka gledé kakovosti med tem grozdem in onim z latnikov. Grozdje z latnikov je dostikrat še bolj sladko od

grozdja, ki se je potrgalo na nizko vzgojenih trtah. To prihaja najbrže od tod, ker stoji tu množina grozdja z listjem, ki je neobhodno potreben redilni organ za popolno zorenje grozdja, v pravem razmerju.

Nasproti tem velikim prednostim, ki se ne dajo oporekati, treba je pa postaviti velike troške, ki jih imamo za prvo napravo latnikov in so mnogo večji od onih, ki jih imamo pri vzgoji na špalir ali v red. —

Pod. 14. Tirolski latnik na dve strani v ravnini.

Začetka so se napravljali latniki samo z lesa. Sedaj se pa razpenja na leseno ogrodje žica in tudi se je pričelo nastavljanje železne stebre, na katerih je razpeta nekaka mreža, sestavljena iz različno debele žice (način vit. A. Valentini).

Razvrstitev in rezdeltitev trt po zemljišču se razlikuje od splošne navade in sicer gledé razdalje med posameznimi trtami, kakor tudi med posameznimi vrstami; pri vzgoji trt na latnik se sadijo te v daljavo 30 do 50 *cm* in še bolj narazen in vrsto do vrste se nastavlja 2½ do 3 *m* razsebe. Po legi dotičnega kraja, v ravnini ali v brdu, se napravljajo latniki tudi različno. Razlika obstoji v visokosti po-

sameznih delov na latniku in sicer ob vznožju in ob zunanjem robu. Ta visokost odvisi od tega, kako poševno se pritrdijo povprečni stebri (rante) in kako širok je latnik.

Razun tega je razlika tudi v tem, kako se nastavijo latniki enega za drugim: lahko se nasloni prvi na drugega tako, da ni med njimi še posebnega prostora ali pa so med seboj bolj oddaljeni in se nahaja med njimi prostor za druge pridelke (mešano pridelovanje).

Pod. 15. Tirolski latnik na dve strani v ravnini.

Druga razlika pri napravi latnikov na žico se nahaja tudi v tem, kako smo postavili oporne kole (stebre); ti se lahko nastavijo v vrsti sami ali v sredini med posameznimi vrstami.

V ravnini se goji trta navadno na zemeljskih nasipih, ki se vedno bolj višajo ter povspesujejo s tem napravo novih korenin“.

Kakor se razvidi iz gorenjega opisa, prilega se vzgoja trt na tirolski latnik jako dobro v ravnini, v malo visečem svetu in tudi v strmih gorcah. S primerno uporabo pocinjene žice prihrani se jako mnogo lesu. Ko se je latnik postavil, je delo naslednja le'a jako majhno. Opomniti pa moramo, da morajo biti končni stebri in oni

bolj debeli sred vrste akacijevi, kostanjevi ali hrastovi, toraj iz trdega lesu. Spodnji del je ožgati in namazati s kotranom. Ako se pripravijo na ta način, trajali bodo jako dolgo časa in ne bo jih treba preminjati.

Vnovič vabimo naše umne vinogradnike, naj poskušajo to trtno vzgojo na latnik in zagotavljamo jih, da se bodo ž njo popolnoma zadovoljili, kakor so se zadovoljili oni, ki so prvi poskušali.

I. B.

O valenju jajc.

Sedaj je najbolj primeren čas za valenje jajc. Piščeta, ki se izležejo v mesecu marcu, aprilu in maju, so najbolj krepka in nesejo celo naslednjo zimo. Poletna piščeta začnejo nesti šele spomladi, ko so jajca poceni. Zato mora poskrbeti vsaka gospodinja, da dobi čim bolj rano piščeta, ker le taka dajejo mnogo koristi. Kokošjereja nese lahko veliko, ako jo znamo prav gojiti, kar nam pričajo pač bolj napredne dežele, kjer se je tudi perutninarstvo povspelo na višo stopinjo. Kar nič se ne smejite, dragi gospodarji, ko to berete. Jaz vas zagotavljam, da prinaša nekaterim krajem ravno kokošjereja več dobička, nego katerakoli si bodi druga kmetijska panoga. Posebno Severni Amerikanci so v tem oziru že mnogo napredovala in v Kanadi skoraj ni družine, da bi ne imela za kosilo kuhane kokoši ali pečenega piščanca. Pri nas se moramo še vedno zadovoljiti samo s krompirjem in s kašo. Seveda ne bodemo pri nas gojili kokoši v taki meri kot v Ameriki, ker nam premanjkuje zrnje, toda nekoliko več pozornosti, bi morali tudi pri nas posvetiti kokošarstvu. Saj se dajo kokoši tudi z drugo pičo, kakor je krompir, kuhinjski odpadki, razno zelišče itd. še prav dobro krmiti in ne samo s zrnjem. Kdor ima toraj primeren prostor, ta naj se poprime kokošnjereje in imel bo poleg obilo jajc, dobrih piščancev, morda tudi mnogo veselja. Kdor se enkrat zaljubi v kokošjerejo, napravljala mu bo največo zabavo. Sedaj je toraj čas, ko lahko začnemo znova.

Novincem pa tudi starim kokošarjem in kokošaricam bi rad povedal par besed, katere naj si vzamejo h srcu, ko bodo

podlagali jajca. Valilnika ali vavilnega stroja, seveda nimajo naši čitatelji, zato si bodo morali pomagati pri valenju le s kokljo ali kljočo. Pred vsem si moramo odbrati najboljšo kokljo. Ta ne sme biti premlada, pa tudi ne prestara. Mlade koklje so navadno preveč plahe, stare imajo pa premalo življenja.

Ko smo odbrali kokljo, natresimo jo z mrčesnim praškom, da zamorimo na nji razno golazen, osobito kurjice. Če ima koklja preveč takih zajedalk, ne bo mogla mirno greti svojih jajc. Nato položimo jo v gnezdo, ki ga napravimo v kakem mirnem, na pol svetlem, pa ne premrzlem prostoru. V ta namen služi lahko tudi kašča. V kurniku samem ni dobro podkladati koklje, ker jo bodo tu tovarišice vedno vznemirjale in dražile. Tudi gorja kurjična golazen ji ne bo dala miru. Gnezdo je najboljše napraviti iz sena in sicer v kaki pletenici ali v kakem nizkem zaboju ali pa v kakem kotu na tleh, kjer se ogradi seno s pomočjo dveh na tla položenih stebričev. Navadno se dá pod kokljo 12 do 15 jajc. V mrzlem času (po zimi) se dá manj, v bolj gorkem času pa več.

Valenje je za kokljo jako utrudljivo delo in jo kmalu oslabi. Zato moramo skrbeti že za časa valenja, da ne pride koklja ob vso moč. Posebno je treba skrbeti za to, da dobiva redno primerno množino piče in dovolj sveže vode. Najboljše je še, če krmimo valeče koklje s zrnjem, ker jih zrnje ne zapre, pa tudi ne napravlja pri kokljah driske. Obe bolezni sta nevarni. Ako ne bi hotela zapustiti koklja sama gnezda, treba jo je iz gnezda spoditi. Marsikedo se boji, da se med tem časom jajca ohladi, zato ne pusti na noben način, da bi zapustila koklja jajc. Ta strah pa je prazen, kajti jajca se ne pokvarijo, ako so nekoliko časa na hladu. To jim celo prija. V ohlajenjem jajcu se namreč zrak stisne in zato pride skozi lupino nekoliko svežega zraka. Ta svež zrak služi že nerazvitemu piščetu za dihanje. Kdor sili toraj kokljo, da čepi vedno na jajcah, ta dela ravno v svojo škodo. Kal se v takih jajcah rad zaduši.

Včasih se dogodi, da koklja kako jajca zmasti, kar onesnaži sosednja jajca. Tudi v slučaju, da je prišla kokljo griža, so jajca pogostoma zamazana. Taka jajca moramo v morni vodi osnažiti. Osmi dan valenja je tudi dobro, da jajca pregledamo, ali so oplojena ali ne. To delamo najlažje ponoči s tem, da nastavimo jajce v kak ovitek (trobec) iz črnega papirja, ter gle-

damo proti močni luči skozi jajce. Jajce je postaviti na širši del ovitka, gledati pa je skozi tanjšo luknjico. Tudi lahko zagrneto s kakim zaboječkom luč in napravimo v ta zaboječek luknjo, na katero nastavimo jajce. Če se vidi na osmi dan sred jajca piko, od katere se razprostirajo na vse strani nekatere žile ali štrenje, potem je jajce oplojeno in iz njega izleze skoraj gotovo piščiče. Če je pa jajce prosojno kot je navadno sveže jajce, potem odstranimo ga ter uporabimo morda za hrano že izvaljenim piščetam. Tudi kokoši jedo rade kuhana taka jajca. Ako odstranimo neoplojena jajca, olajšamo koklji valenje.

Proti koncu tretjega tedna izvali se iz jajca piščiče. Že 19. in 20. dan se lahko čuje v jajcu nekako šumenje, kar je znamenje, da je piščiče oživelo. V kratkem prebode piščiče lupino ter se skuša oprostiti tesne ječe. Četudi ni navadno potrebna posebna pomoč, vendar je dobro, da mu luknjico nekoliko razširimo. Če se ni 21. dan še prikazalo piščiče, potem lahko napravimo na topem koncu jajca (na luni) z nožem malo luknjico, da dobi piščiče svež zrak. Če je piščiče živo, je kožica pod lupino bela, če je pa mrtvo, je ta kožica črna. Nato se je treba natančno prepričati, kje ima piščiče kljun. Tu je treba napraviti luknjico. Če se prikaže pri tem kri, deti je jajce koj pod kokljo, v nasprotnem slučaju pa se lupina lahko razbije.

Mlada piščičeta dene se lahko v kak lonec na gorko ali pa jih je pustiti pod kokljo. Vsekakor je boljše prvo. Pred potekom 36 ur ne sme se jim dati nobene hrane. Kot prva hrana so najboljša kuhana jajca. Tudi proso in zdrobljena ajda sta izborna piča za mlada piščičeta. Prve dni je treba na piščičeta posebno paziti, da ne pridejo na mrzlo in se ne premrazijo. Tudi mokrote jih je treba čuvati. Najboljše je še, če ostanejo s kokljo vred v zaprtem prostoru toliko časa, da jim začne rasti perje.

Št.

Sleparija na sejmu s kravami.

Nikjer na svetu se menda ne godi toliko goljufije, kakor na sejmih. Skoraj resnično se mi zdi, kar je rekel star mož: „Idi kupovat kravo, potem konja in zatem se idi še ženit, stavim če te eden

zlodej ne bo ukanil, gotovo te bode drugi!“ To pomeni toliko, da ravno ob teh prilikah se človek mnogokrat zmoti in pride na led, da sam ne ve kako in kedaj.

Tukaj pogledjmo samo nekoliko kupčijo s kravami. Vsak kupec, ki želi kupiti kravo, bi rad, da bi ta breja in bi že kmalo skotila tele, da bi imel tako dvojen dobiček od reje. Nekateri pa želi samo, da bi bila krava pridna molznica. Oba, ako sta tudi previdna, se lahko dasta ukaniti. Čital sem v nekem češkem listu, da so sleparji, ki jalovo kravo prejšnji dan ob določenem času nalašč nakrmijo z ržjo. to pa ravno takrat da na sejma dan pride ono zrnje v prebavila krave ondi, kjer navadno se otipa tele. Sedaj se res ošlata ondi nekaj bolj posebnega, kar seveda slepar trdi da je pravo tele. Ko se je kupčija izvršila, se slepar navadno kmalo odpravi, med tem pa čez nekaj ur začne domnevano „tele“ v podobi slabo prebavljenega zrnja iti od krave; ta postane potem jalova, kot je bila prej. Sedaj šele spozna kupec, kako je osleparjen, ali prepozno je, ker tak ptič — slepar je v tem že Bog vedi kje.

Tudi se na sejmu rado zagotavlja gledé brejosti kaj različno; na takšne besede pa se navadno ni veliko zanašati. Pomisliti je namreč treba, da pošten prodajalec ne bo silil krave koj v času prve brejosti na sejm, tedaj ako je dobra molznica, ima še navadno precej mleka, nego počakal bode raje, da se kravi brejost lahko in pošteno pozna, za kar jo bode tudi lažje višje cenil.

Spet drugi pa išče na sejmu kravo samo radi mleka. Tudi za takšnega znajo sleparji pripraviti žival, da je vsaj na videz zadovoljen. V ta namen kravo po par dni prav malo ali nič ne molzejo, da se napne ubogej živali vime in sesci, da skoraj iti ne more. In v takem stanu jo mučijo po več ur hoda daleč, kar je gotovo kazni vredno. Takšno ravnanje naj bi preiskovalni živinozdravnik naznanil oblasti, da bi se sleparji takoj kaznovali.

Še bolj hudobno nego je to, je ravnanje nekaterih, ki v ta namen da bi žival večje vime imela, jo prej na vimenu otepajo, najraje s koprivami, da ubogi živali potem vime oteče in je videti to veliko in napeto. Takšno mučenje živali se bi moralo, ako se dokaže, kaj občutljivo kaznovati, da bi to barbarstvo za vselej prenehalo.

Previden kupec pa ne gleda toliko na velikost vimena, s prepričanjem, da ni ono gotovi porok za množino mleka, ki jo krava daje. Marsikatera krava ima vime veliko ali zlo mesnato, toda nima toliko mleka, dočim druga z malim vimenom ga daje več. Kadar je

le ta pomolzena, ji je vime prav majhno in usehlo, mleka pa drži več, nego prva.

Spet so še drugi kupci, ki kupujejo krave ne gledé, toliko na tele in mleko. Pač pa jim je na tem, da kupijo žival bolj mlado, katera se dá lažje rediti in opitati. Toda tudi ti niso varni pred sleparji, zlasti ako ima žival še čvrste zobe, da se na njih starost ne more lahko poznati. Rogove, na katerih kažejo kolobarčki, koliko telet je krava že skotila, lepo opilijo in žival je videti veliko mlajša, nego s tem znamenjem. Toda izkušen živinorejec se s tem ne dá zmotiti. Ve namreč da poleg zarez ali robov na rogovih ima krava enaka znamenja na robu hrbtanca začenshi med plečeti doli proti križu. Tisti robovi so prav zanesljivi, da se na njih lahko otipa in spozna število telet od krave, kakor tudi, če je ona kakšno leto „prehodila“, t. j. da je bila brez teleta.

Iz tega se razvidi, kako različne so zanjke, — v katere se kupec lahko vjame. Da se jih ko hitro mogoče izogne, je najboljše, da si pri takšnej priliki oskrbi skušenega spremljevalca, ki mu pomaga živino soditi in prebirati. Sicer pa je svetovati zlasti neskušnemu živinorejcu, da kupuje najraje blago le iz domačih zanesljivih rok, na katere se lahko zanese, da ga ne bodo opeharile.

Pohorski.

Gnojenje krompirju.

Prepričanje, da zahteva krompir od zemlje veliko več, kakor razna žita, je staro, v nasprotju z drugimi kmetijskimi resnicami, ktere krožijo v ekonomiji od desetletja do desetletja. Vsled tega je večina kmetovalcev mnenja, da spada hlevski gnoj v prvi vrsti na njivo za krompir in če je to polje že zadostno preskrbljeno z gnojem, tedaj šele misli na gnojitev ostalega polja. Pripeti se pa zelo pogosto, da je gnojišče že spraznjeno in imamo še veliko polja, ki še ni dobilo nič gnoja; kaj potem, če hlevskega gnoja ne zadostuje? Vse pa hoče imeti in je potrebno hrane.

Marsikateri kmetovalec bode že sedaj opazil, da so naperjene te vrstice na umetna gnojila in pričakuje natančnega pravila, po katerem bi se naj vedno ravnali pri gnojenju za krompir. Kako dolgo

pa mora rasti krompir v tako različnih zemljah, kakor dandanes, v lehkih in težkih tleh, v ravninah in v bregih, v ostrem gorskem podnebjju, kakor v solčnih ravninah, tako dolgo pač ne bo mogoče sestaviti takšnega pravila za gnojenje. Le tako približno je mogoče navesti, kar krompirju tu in tam ugaja, vendar tako slepo se naj ne uda nobeden kmetovalec in stari pregovor, da najneumnejšemu kmetu raste največji krompir, ne sme biti vedno resničen. Vsak kmetovalec naj sam poskusi gnojiti in se naj po lastnej izkušnji prepriča, kakšne koristi so umetna gnojila za krompir na njegovem polju.

Kakor vsaka druga rastlina, tako mora tudi krompir najti v zemlji posamezne hranilne snovi, katere potrebuje za svoj razvoj in te že mnogokrat imenovane hranilne snovi so: kali, fosforova kislina in dušik. Te tri hranilne snovi pa spravimo na polje ravno tako tudi s hlevskim gnojem, kakor z umetnimi gnojili, vendar s vsako od teh dveh oblik v različni množini, s hlevskim gnojem v širšem, z umetnimi gnojili v ožjem razmerju. Preiskave kemikov so dokazale, da je v enem vozu (10 g) dobro prekrojenedega hlevskega gnoja približno 4 kg kalija, 1,8 kg fosforne kisline in 4 kg dušika. Če hočemo gnojiti primerno tej množini hranilnih snovij, z umetnimi gnojili, tedaj je treba vzeti teh: približno 10 kg 40% kalijeve soli, 10 kg 18% superfosfata in 26 kg 15% čilskega solitra. Potemtakim je toraj treba, če hočemo jednako množino hranilnih snovi na polje spraviti, enega voza hlevskega gnoja, dočim ko zadostuje umetnih gnojil le ena vreča, v kateri je približno 50 kg mešanih umetnih gnojil. Na 1 hektar = $1\frac{3}{4}$ orala se je skoraj povsod sledeča gnojitev obnesla prav dobro:

200—300 kg 40% kalijeve soli,

300—400 kg superfosfata in

100—200 kg čilskega solitra.

Na lahki zemlji se namesto superfosfata vzame 350—450 kg Tomasove žlindre. Kdor pa hoče gnojiti obenem tudi s hlevskim gnojem, tedaj zadostuje približno polovica imenovanih gnojil.

Nikakor pa se ne sme misliti, da se mora umetnemu gnojenju pustiti vsa prednost in da hlevski gnoj ni kakšne posebne vrednosti. Vsak kmetovalec prideluje v svojem gospodarstvu hlevski gnoj in ta je že vsled tega posebne vrednosti in se mora zopet koristno porabiti. V hlevskem gnoju živi brezštevilno majhnih bitij, ki neutrudno delujejo in provzročijo v zemlji ono gibanje, ki je za plodovitost polja neobhodno potrebno, kar pa pri umetnih gnojilih nikdar ni. Seveda mora biti hlevski gnoj dobre kakovosti, če naj uspešno deluje in treba

je, da se s tem že na gnojišču pravilno ravna; podorati se ne sme pregloboko, da morejo ona živa bitja rešiti svojo nalogo brez ovire.

M.

GOSPODARSKÉ DROBTINICE.

Za vežnjo trt je najbolj ugodna spomlad in sicer služijo v ta namen gorki dnevi. Sočna in gorka trta se mnogo lažej upogne, nego bolj suha in mrzla.

Cepiči, ki so nekoliko napeti, so še dobri za cepljenje, vendar se morajo koj uporabiti. Seveda se za cepljenje v aprilu boljši oni cepiči, katere smo narezali januarja ali februarja in smo jih zagrebli v zemljo ali pesek.

Drugo pretakanje vina se mora izvršiti meseca aprila, predno se je klet razgrela. Najboljše je pretakati ob lepem vremenu, ker se drožje v takem vremenu v sodu ne vzdiguje. Luna pa ne vpliva na pretakanje, kakor nekateri trdijo.

Vinogradske kole, ki jih sečemo spomladi, deti je vsekakor prej 3 do 5 dni močit v 5°/_o raztopino modre galice, nego jih rabimo v vinogradu. V tem času sečeni koli v nasprotnem slučaju radi segnijejo. Močeni koli trajajo 10 in še več let. Nikdo naj ne zamudi zato tega dela. Čim bolj svež je kol, tem bolj hitro se napije galice; staro kolje bi treba več časa namakati.

Sadna drevesca in sicer jablani, češpe in ringloti dobijo se še vedno na slov. kmetijski šoli v Gorici. Kdor misli saditi sadno drevje, naj se požuri.

Jako priporočljivo vezilo je ličeje ali rafija. Spomladi in poleti imamo mnogo vezanja na vrtu in v vinogradu; za to delo je najbolj primerna rafija, ki je razmeroma zelo cena, trpežna in izdatna. Ako se hoče trpežnost iste povečati, se jo dobro namoči v vodi, kateri smo prideli 2°/_o modre galice.

Tudi pri cepljenju služi isto kot izborno vezilo, posebno če se jo zavije pri vporabi, da zgleda kakor navadna vrvica.

Goriško kmetijsko društvo jo je letos radi raznih povpraševanj naročilo večjo množino in jo prodaja po eno krono kilogram.

Sadni obiralnik. Včasih se nahaja sadje na drevju preveč oddaljeno od debla in ga ne moremo doseči z roko. V takem slučaju ga moramo ali stresti ali pa sklatiti, ako nočemo polomiti veje ali pa razpostaviti svojega življenja v nevarnost. Ako pade sad na tla se navadno pokvari in ravno tako, ako ga klatimo. Za obiranje sadja na oddaljenih vejah služi uajboljše obiralnik, kakoršnega kaže podoba 16. Ta obiralnik postavi se na dolg kol in s pomočjo vrvice se lahko odprejo trije prstom podobni zajemači, ki sad stisnejo potem, ko ne vlečemo več za vrv, in ga odtržejo. Priprava se dobi v „Gor. kmet. društvu“.

Pod. 16. Sadni obiralnik.

Živinska pesa. Poleg detelje meteljke ali lucerne je živinska pesa za naše kraje najbolj važna poljska krmska rastlina. Ona nadomestuje pozimi zeleno krmo in pašo. Pesa ne deluje samo jako ugodno na živalsko zdravje, marveč tudi na mleko. Res, da ni ta piča redivna, ker ima mnogo vode v sebi ali gledé nato, da jo pridelamo na koščeku polja lahko velikansko množino, moremo reči, da je pridelovanje pese za naše živinorejce velikanskega pomena. Noben kmet bi ne smel biti brez živinske pese. Najbolj ugaja pesi globoko prekopana ali preorana zemlja, posebno novina. V dobri zemlji pridelamo lahko do 800 kvintalov pese na hektar in še več. Zato kmetje, zasajajte peso! Seme dobite lahko v slov. kmetijski šoli. Najboljše je saditi seme na mesto, kjer hočemo peso vzgojevati, lahko se pa tudi presaja. Sedaj je zadnji čas za setev.

Kako sejmo turščico? V naših krajih se še vedno prideluje na polju največ turščice (trščaka ali sirka). Nad polovico vipavskih njiv je obsejanih s to rastlino. Večinoma se seje turščica še vedno z rokami s tem, da jo raztrosimo sem ter tje po polju. Taka setev pa ni prava, ker nam prouzroča potem z oko-

pavanjem in osipanjem mnogo dela. Sem ter tje raztočih rastlin ne moremo obdelovati z vprežno živino, marveč z rokami. To delo pade pa ravno v oni čas, ko imamo povsod polno opravila, vzlasti pa pri trtah. Tudi ne dobiva raztrošeno rastoča turščica toliko gorkote in zraka kakor dobiva teh za razvoj neobhodno potrebnih faktorjev ona turščica, ki raste v redovih. Zato moramo letos vsi kmetje sejati turščico v vrste, ker si s tem delo olajšamo in obenem dobimo več pridelka. Najboljše je, da preorjemo polje, kamor mislimo sejati turščico, v laz (na gladko) toraj brez leh. Potem zasadimo turščino zrnje s klinom bodisi po špagi ali pa po znamenjih, ki jih puščajo posamezne brazde. Vrsta od vrste naj bo 70 do 80 cm, grm do grma pa 30 do 40 cm oddaljen. Zrnje naj pride 3 do 4 cm pod zemljo. V vsako luknjico spustiti je po dve zrni. Eno vzrastlo rastlinico je potem izpultiti. Kakor so pokazale skušnje, je boljše, da se turščice v suhi zemlji ne osipa, marveč le okopava. Razni naši kmetje, ki so se lansko leto ravnali po naših naukih in niso turščice osipali, so se izjavili, da je neosuta turščica mnogo boljše prenašala sušo, nego osuta, kar je pač samo ob sebi umljivo. Čim večja je površina, tem bolj se zemlja osuši in v grebene obdelana zemlja ima največo površino. Zato bodemo obdelovali turščico v grebene samo v taki zemlji, ki je prevlažna in želimo, da se bolj naglo suši. Za setev turščice v vrste se dobijo tudi nalašč zato napravljeni sejalni stroji.

Fižol je rastlina, ki nabira potrebni dušik iz zraka. Zato mu ta redilna snov navadno ne premanjkuje. Ker je dušik za napravo beljakovine neobhodno potreben, zamore fižol to najbolj redilno snov prav lahko proizvajati. Fižol spada zato med najbolj redilne rastline. Zato nadomestuje fižol prav lahko tudi meso. Skrbeti pa moramo, da dobimo čim prej spomladi fižolovo stročje, ki je mnogo bolj slasno, nego je staro kuhano zrnje. V ta namen zasajajmo fižol že sedaj v najbolj gork prostor, ki je obrnjen proti jugu in zavarovan pred vetrovi. Dobro je, da se nahaja tak prostor bolj vzvišeno, kamor ne pride lahko pomladanska slana. Po Vipavskem in v Brdih, pa tudi v okolici Trsta bi dobili lahko v takih legah že koncem maja fižolovo stročje, ki se tudi lahko in drago proda. Zato obsadimo gorke lege s fižolom. Kedor hoče imeti fižol bolj pozno, sadi ga lahko tudi v manj zavetno lego, toda šele proti koncu aprila.

Fižol ne sme biti namreč predolgo v zemlji, ne da bi kalel, ker začne plesniti. Če je pa zemlja še mrzla, ne more fižol kaliti in zato izgubi v kratkem svojo kaljivost. Najbolj ljubi fižol krepko zrahljano zemljo, kjer mu ne škodi suša. Če je zemlja nekoliko bolj vapnena, je še boljša. Fižol sadimo lahko samega zase (posebe) ali pa tudi med turščico. Tu izkorišča jako dobro prostor in zemljo med to rastlino, zato se tako sajenje priporoča. Ako mislimo rabiti zeleno stročje, sadimo take vrste, ki nimajo „žil“, in sicer za hitro rabo čim bolj rane, nizke vrste, za pozno rabo pa fižol, ki plete.

POROČILA.

Sadno drevje obeta letos mnogo cvetja. Da bi le bilo vreme v aprilu ugodno in upati smemo na bogato letino. Tu pa tam pa je slana mandeljuovo cvetje že nekoliko osmodila.

Pomanjkanje ameriškanskih trt je letos pri nas jako veliko. Vse poprašuje po njih, a nikjer jih ni več dobiti. Posebno se iščejo okoreninčenke in cepljenke. To je pač dobro znamenje. Letos se je namreč naredilo toliko novih nasadov, kolikor morebiti še nobeno leto ne. Posebno Kraševci, Vipavci in Brici čvrsto napredujejo v prenavljanju svojih vinogradov. V kratkem bomo imeli mnogo več vina, nego smo ga imeli nekdanje čase. Misliti bo treba sedaj, kam bomo svoj pridelek oddajali.

Dežela in država sta prvi poklicani, da odpreta našemu pridelku pot k odjemalcem. Kako naj bi se to zgodilo, bomo še govorili.

Tečaj za cepljenje trt se je vršil dné 30. marca na slov. kmetijski šoli v Gorici. Vdeležilo se ga je nad 40 vinogradnikov iz vseh vinorodnih krajev na Goriškem. Ravnatelj Štrekelj govoril je najprej o raznih podlagah in raznih načinih cepljenja ter osobito razjasnil cepljenje trt v les, vlaganje cepljenih trt v zaboje, umetno kalenje ter sajenje prisiljenih cepljenih trt.

Vdeleženci so se nato praktično vadili v tem delu. Popoldne so si ogledali pod vodstvom ravnatelja tudi deželno trtnico. Vsi vdeleženci so bili za novo cepljenje navdušeni in večina njih se ga že letos poprime. Obenem so prosili, naj se prirejajo na kmetijski šoli večkrat podobni tečaji tudi gledé drugih kmetijskih opravil.

Ugodno pomlad smo imeli do sedaj, ker je bil marec precej suh. Poljska opravila so se v veliki meri okoli Gorice že naredila.

Vinska raztava in vinski semenj v Tomaju. Kraško vinarско društvo v Tomaju priredi dné 1., 2. in 3. maja v Tomaju vinsko razstavo in vinski semenj. V nedeljo dné 3. maja pop. bo obenem v Tomaju shod kraških vinogradnikov. Na Krasu ni bilo še do sedaj podobne prireditve, zato moramo z veseljem pozdraviti to novo idejo. Letos se kraški teran, ker ga je bilo precej, nekoliko težje prodaja, zato smemo upati, da bo pripomogla omenjena razstava obilo h boljši prodaji in h veči slavi tega izbornega vina. Kraški vinogradniki se vabijo, naj pošljejo v obilnem številu svoj pridelek na omenjeno razstavo. Kdor misli razstaviti, naj se prijavi gornjemu društvu vsaj do 25. aprila. Ako je vino na prodaj, navede naj množino in ceno ponujenemu vinu. Steklence za vino dobe razpostavljalci lahko pri društvu.

Kmetijska šola v Gorici konča svoj prvi zimski tečaj dné 11. aprila. Ta dan predpoldne (ob 10.) bo javna poskušnja. Vsakdo se lahko prepriča, koliko zamorejo pridobiti kmetijski sinovi v kratkem času petih mesecev v ti šoli.

Valilni stroj za jajca nabavilo je „Goriško kmetijsko društvo“. Kakšen je ta stroj in kako se dela ž njim, ogleda si lahko vsakdo pri ravnatelju slov. kmetijske šole. Po drugih deželah, vzlasti v Ameriki, je že mnogo takih strojev. V njem se zamore valiti obenem 120 do 300 jajc.

1300 kg modre galice je razdelila vlada med revne vinogradnike iz nekaterih občin na Vipavskem in v Brdih, ki so prišli vsled toče v l. 1905. in vsled suše v l. 1906. v veliko gospodarsko stisko.

Razkuževanje prostorov za vzgojo sviloprejk v letu 1908. Kdor želi, da se mu brezplačno razkuži s formalino proti vagnenici hišo, kjer vzgoja sviloprejke, se mora oglasiti pri c. kr. kme-

tijskemu društvu. V prošnji se mora naznaniti kraj, hišno številko in število prostorov v hiši.

Jubilejna kmetijska razstava se misli napraviti letos v jeseni v Gorici.

Jubilejna razstava v Pragi. C. kr. kmetijska družba v Ljubljani priredi poleti meseca julija ali avgusta poučno potovanje na Češko, kojemu glavni namen bode obisk jubilejne razstave v Pragi. Gotovo bo zanimal tudi marsikoga naših kmetovalcev ta izlet. Morda bi se dobilo tudi med nami precej takih, ki bi si radi ogledali znamenito češko deželo in se pogovorili z naprednim češkim kmetom. Kdor se misli vdeležiti te razstave, naj se prijavi v „Goriškem kmet. društvu“, ki naredi primerne korake, da se pridružimo tudi Primorci sosodnim Kranjcem.

Sedaj je zveza med našo deželo in med Češko jako ugodna in v nekoliko urah si že med severnimi brati. Vožnja tje in nazaj bo stala morda kakih 60 kron ali še manj. Vse potovanje pa okoli 200 K. Naše posestnike, ki lahko žrtvujejo to svoto, vabimo torej, da se vdeležijo v obilnem številu izleta. Le kdor kaj vidi, tudi kaj vé.

Jajca za valjenje od čistokrvnih grahastih Slymouth-Rocks kokoši, najboljših zimskih jajčaric, samo od tacih ki znesejo od 150 do 200 jajc na leto, vsled kontrole po zaklopnih gnezdah, prodaja **L. Ševar** na Rakeku. Jamčim za 80% oplovitbe. Ducat stane 4 krone brez zavoja.

Priznana najboljša podlaga **Riparia & berlandieri** — **Teleki** kolči po 6 K za 100 komadov in cepljene **hruške** v 12 najpriporočljiviših sortah priporoča

Pečenko & drug Komen
(Goriško).

Deset zapovedi za kmetovalca dobi vsakdo zastoj pri vsakem trgovcu ali pa pismeno in poštine prosto pod naslovom: **Ubald pl. Trunkoezy**, lekarnar **Ljubljana** na Kranjskem, Avstrija.

Pri gnojenju trositi je poleg Tomasova žlindre ali superfosfata tudi

40 odstotne kalijevo sol.

To gnojilo je za polovico ceneje, nego žveplenokisli kali.

Glavno zastopstvo za Primorsko:

ARA & VIZZICH V TRSTU.

Zaloga pri:

Goriškem kmetijskem društvu ter Alpi & Co. v Gorici.

Knjižice o umetnih gnojilih brezplačno.

L. Štolfa

cvetličar v Gorici, sedaj v novi trgovini v hiši g. Seculina Corso Gius. Verdi št. 39 nasproti Medvedu priporoča svojo bogato zalogo raznega **semena** za vrte, polja in travnike, kakor tudi razno grmičje za olepšavanje domov, veliko izbero vrtnic itd Nadalje se priporoča za izdelovanje svežih šopkov in vencev za vse slučaje

Stavbarji pozor!

Zaloga cementa trvdke

Kcnjedic & Zajec pri

g. Maks Ličen Rihenberg

ugodnost našim odjemalcem na
Krasu in rihenberški okolici —

Sveže in ceno blago!

PRVA GORIŠKA
TOVARNA
UMETNIH OGNJEV
S STROJEVNIM OBRATOM
FERD. MAKUC
POOBLAŠČEN IN PRIZNAN
PYROTEHNIK
GORICA

Prosiva zahtevati listke!!

Pozor Eno krono nagrade

Največja trgovina z železjem
Konjedic & Zajec v Gorici

pred nadškofijo št. 11.

Največja zaloga vseh stavbnih potrebščin, kakor: cement, stavbne nožice, vsakovrstne okove, železje, strešna okna, cevi za stranišča itd. Ima v zalogi orodje za vsa rokodelstva iz najbolj slovečih tovarn. Opozarja na svojo bogato izber kuhinjskega in hišnega orodja, pečij, štedilnikov po brezprimerno nizkih cenah.

Edina zaloga stavbenih nositeljev v Gorici. Pocinkana žica za vinograde po znižanih cenah!

Pozor!

Eno krono nagrade izplačava vsakemu, kdor dokáže s potrdili najine nove ameriške blagajne, da je vkupil pri naju za 100 K blaga.

Pozor! Eno krono nagrade

Prosiva zahtevati listke!!

Tiska „Narodna Tiskarna“ v Gorici. (Odgov. L. Lukežič).